

СУЧАСНИЙ СВІТ КРИЗЬ ПРИЗМУ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ

Актуальність теми дослідження. Цінність – цінністю вважається будь-яке матеріальне або ідеальне явище, яке має значення для людини, заради якого вона діє, витрачає сили, заради якого вона живе. Цінності спрямовують, організують, орієнтують поведінку людини на визначені цілі. Людина пізнає світ через призму цінностей. Повноцінна особистість починається на тому етапі розвитку людини, коли в неї виникають цілі та цінності життя, спрямовані на позитивне майбутнє. Свого часу А. Ейнштейн писав, що справжня цінність людської природи визначається мірою свободи від самого себе. Загальнолюдські цінності не пов'язані з певним проміжком часу в розвитку тієї чи іншої культури, конкретної етичної традиції. Це те, що відрізняє цивілізовану людину від варвара. Тому перед сьогоdnішнім світом та суспільством постають особливо важливі питання: які цінності є основними у житті людини; як правильно розставити пріоритети у сформованих на даний час умовах; чому суспільство почало зневажати людські цінності, які їм дано. [1, с. 3]

Мета дослідження. Визначити вплив загальнолюдських цінностей на сучасний світ, усвідомити природу факторів, які впливають на формування сучасних цінностей, висвітлити найважливіші ціннісні проблеми, які є актуальними на даний час.

Об'єкт дослідження. Загальнолюдські цінності й ціннісні орієнтації сучасного світу.

Предмет дослідження. Специфіка загальнолюдських цінностей та ціннісних орієнтацій у сучасному світі. Цінність є особливим типом світоглядної орієнтації людини, уявленнями, які склалися в тій чи іншій культурі про ідеал, моральність, добро, красу. Будь-які події та явища в природі, суспільстві, житті індивіда сприймаються ним не лише за допомогою науково обгрунтованих теорій, а й пропускаються через призму власного ставлення до них. Формування поняття «цінність» пройшло складний історичний шлях. Доцільно торкнутися лише історії тих поглядів на цінність, які є найважливішими для сучасного розуміння цього поняття. Цікавим твердженням давньогрецької філософії є те, що найвищим мірилом цінності та найвищою цінністю є людина. Відома теза Протагора: «Людина є мірою всіх речей». Цінності виступають також як форми суспільної свідомості (справедливість і несправедливість), які не лише відтворюють явища, але й дають їм оцінку, схвалюють чи засуджують, вимагають їх здійснення чи усунення і в силу цього є нормативними за своїм характером. Найважливішою характеристикою системи ціннісних орієнтацій є принцип ієрархічності, який передбачає «розташування» цінностей у порядку від вищих (високої організації, духовні) до нижчих (екзистенціальних), що дозволяє визначити структуру ціннісних орієнтацій особистості (групи). [2, с. 13]. Питаннями розробки методології вивчення цінностей особистості опікуються такі психологи, як: В. Знаков, О. Капцов, В. Карандашев, Т. Корнілова, О. Старовойтенко. Найбільш аргументованим, поширеним і прийнятним є твердження, згідно з яким цінності є предметом потреб та інтересів людини. Цими предметами виступають речі, явища чи ідеї, думки. Залежно від цього виділяють дві групи цінностей: матеріальні – це знаряддя і засоби праці, предмети і речі безпосереднього споживання; духовні – це ідеї, теорії, думки; політичні, правові, моральні, естетичні, філософські, релігійні, екологічні тощо. В наш час особливої ваги набувають загальнолюдські цінності. Вони є регуляторами поведінки всього людства, виступаючи найважливішими критеріями, стимулами і знаряддями пошуку шляхів взаєморозуміння, злагоди і збереження життя людей планети. Слід мати на увазі, що загальнолюдські цінності мають конкретно-історичний характер. Їх розуміння в античності чи в епоху Середньовіччя суттєво відрізняється від їх розуміння в сучасному інформаційному суспільстві [3 с. 193]. Проблема загальнолюдських цінностей постає як одна із центральних і в соціологічних дослідженнях. Н. Загорська розглядає ієрархію цінностей як сукупність загальнолюдських моральних норм і цінностей, що забезпечують нормальне людське співіснування. У сучасній філософії поки що немає єдиного бачення того, що є загальнолюдськими цінностями. Немає основи, яка б давала змогу визначити єдині, загальнозначимі цінності для всіх народів, систем та культур. Спостерігається надзвичайне розмаїття думок щодо поняття «загальнолюдське». Можна виділити деякі цінності, які, беззаперечно, є загальнолюдськими: цінність людського життя; смисл життя, добро, справедливість, краса, істина, свобода тощо; цінність природи як основи життєдіяльності людини; запобігання екологічній кризі, збереження навколишнього середовища; забезпечення свободи, демократизації всіх сфер людської життєдіяльності – економіки, політики, культури; національні цінності. Подальший конкретно-історичний аналіз сутності та розвитку цінностей є важливою стороною наукового дослідження і розуміння історії суспільства та культури [4 с. 32]. Загальнолюдською цінністю може виступати й ідеал людини як осередок фундаментальних цінностей-чеснот. Загальнолюдські цінності, розвиваючись і змінюючись в історії людства, створювали основи для самозбереження цивілізації, передбачали зближення позицій різних груп людей, забезпечували врахування взаємних інтересів і, приймаючись на світових форумах, входили в документи як правила, принципи, важливі для всіх. Тим часом вагомість національних цінностей вибудовується, по-перше, могутніми національними духовними коріннями України; по-друге, тим, що на початку життя кожної людини повинні бути цінності поваги і любові в родині, самобутності культурних традицій, мови країни проживання. Це духовне джерело, що живить людину все життя. У вихованні (родинному, соціальному) з національних цінностей слід починати, не забуваючи про цінності загальнолюдські. Важливо підкреслити і ті цінності, що виділяються як довічні, властиві Україні: соборність, колективізм, щедрість душі, пріоритет духовності, патріотизм тощо [5 с. 15]. Натомість в сучасному світі щоразу менше місця для вищеперелічених цінностей. Телебачення та інтернет заповнені рекламою, гаслами і закличками до кращого життя. Вони дають їй чітке уявлення: гроші, нерухомість, алкоголь, розпуста, влада, соціальний статус, предмети розкоші, володіння речами які не доступні іншим – це круто, байдуже на будь-які цінності. Люди стали настільки одержимі цим, що перестали помічати все навколо. У гонитві за бажаним, стало буденним йти по головах. Засоби досягнення не мають значення, головне результат. Люди стали байдужими і черствими до інших. З'явилася, якась нездорова гидливість до немічних та бідних людей. Стало нормою проходити повз того який протягує руку [7]. Особисте щастя стоїть на першому місці. Насамперед потрібно виконати всі свої примхи і забаганки. Необхідно робити все, що приносить задоволення, і тут не може бути й мови про корисність або безпеку для здоров'я. В сучасних людей свої цінності, які не співпадають з загальнолюдськими.

Висновки: найважливішою цінністю сьогодення є вміння орієнтуватися у ситуації вибору, робити правильний вибір. Цінності спрямовують, організують, орієнтують поведінку людини на визначні цілі. Повноцінна особистість починається на тому етапі розвитку людини, коли в неї виникають цілі та цінності життя, спрямовані на позитивне майбутнє. Людина пізнає світ через призму цінностей, вони регулюють соціальну поведінку людей [6 с. 33]. Можна сказати, що проблема

цінностей належить до числа фундаментальних. Сімейне життя, робота, пізнання, творчість, взаємини з іншими людьми, суспільне життя – у всіх перерахованих і в інших сферах життя людина діє, виходячи зі своїх цінностей, і самі ці сфери стають для неї цінностями. Загальнолюдські цінності займають найважливіше місце у житті людини.

Література

1. Сухомлинська О.В. Сучасні цінності у вихованні: проблеми, перспективи //Шлях освіти. – 1996. – №1. – 24 с
2. Міжнародні науково–практичні читання: «Цінності у вихованні підростаючого покоління: проблеми, пошуки, перспективи» (Київ, 20-21 листопада 1996 р.) // Педагогіка і психологія. – №1. – 1997, С.105-190.
3. Блюмкін В.А. Світ моральних цінностей. М., 2001. – 198с.
4. Глобальні проблеми та загальнолюдські цінності. М. – 1990.– 67с.
5. Омельченко Ж. Формування в учнів загальнолюдських цінностей. Теоретичні й методологічні основи // Рідна школа. – 1999. – №10. С.15-17.
6. Бех І.Д. Почуття цінності іншої людини як моральний пріоритет особистості // Початкова школа. – 2001. – №12 С.34
7. Пахолок В. І. Сучасний світ крізь призму загальнолюдських цінностей – стаття // Тернопіль : ТНЕУ, 2015.